

We krijgen bij het Expertisepunt Basisvaardigheden veel vragen van gemeenten en organisaties over basisvaardigheden en mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb). Wat weten we over aantallen? Op welke manier kunnen mensen met een lvb hun basisvaardigheden taal, rekenen en digitale vaardigheden vergroten, zodat zelfstandig meedoen in de maatschappij makkelijker wordt? Welke landelijke organisaties zijn betrokken bij het versterken van een samenleving waarin mensen met een licht verstandelijke beperking kunnen meedoen?

Dit kennisdocument kent de volgende hoofdstukken:

1. Wat is een licht verstandelijke beperking (lvb)?
2. Wat is de relatie tussen basisvaardigheden en een lvb?
3. Welke leerbehoefte hebben mensen met een lvb als zij hun basisvaardigheden willen verbeteren?
4. Welke landelijke organisaties zijn betrokken bij het leren en ontwikkelen van mensen met een lvb?
5. Wat hebben we geleerd in de Expertsessie lvb en laaggeletterdheid?

1. Wat is een licht verstandelijke beperking?

Er wordt gesproken over mensen met een licht verstandelijke beperking (lvb) wanneer zij een IQ hebben tussen de 50 en 70. Of tussen de 70 en 85 en daarbij niet sociaal redzaam zijn. Een lvb is meer dan het hebben van een lagere intelligentie. Als je moeite hebt met sociale vaardigheden of niet goed kan lezen, schrijven en rekenen, is het lastig om goed mee te kunnen doen in de maatschappij. Mensen met een lvb worden snel overvraagd op school, op het werk en in het dagelijks leven. Dit heeft gevolgen voor hun zelfvertrouwen en zelfbeeld. Je merkt niet altijd of iemand een lvb heeft. De verschillen tussen mensen met een lvb zijn groot. Dit gaat over verschil in intelligentieniveau en hoe sterk ze zijn in sociale situaties. Een lvb kan ook samengaan met één of meer andere beperkingen, bijvoorbeeld autisme of niet-aangeboren hersenletsel (Douma, 2018). Het is belangrijk om rekening te houden met deze verschillen. Signalen die kunnen wijzen op een lvb vind je op de [signalenkaart](#) van het Landelijk Kenniscentrum LVB.

Wil je meer weten? Bekijk dan eens het [filmpje](#) van het Landelijk Kenniscentrum LVB of ontmoet mensen op de website [Plaats voor iedereen](#). Op de website [LVB Doet Mee](#) leggen verschillende professionals en ervaringsdeskundigen uit wat ervoor nodig is zodat mensen met een lvb mee kunnen doen.

2. Wat is de relatie tussen basisvaardigheden en een licht verstandelijke beperking?

Hoeveel mensen hebben een lvb?

In Nederland worden gegevens van IQ en sociale redzaamheid van de bevolking niet in een lijst opgenomen. Daarom is het aantal mensen met een lvb niet precies vast te stellen en moet het aantal worden geschat. Het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) heeft een schatting gemaakt in 2018. Het geschatte aantal mensen met een lvb in 2018 is 1,1 miljoen. Dat is 6,4% van de totale bevolking. Het SCP legt in dit [document](#) uit hoe ze tot deze schatting zijn gekomen.

Hoeveel mensen met een lvb hebben moeite met basisvaardigheden?

Veel mensen met een lvb hebben moeite met basisvaardigheden. Maar niet iedereen. Het is onvoldoende bekend om hoeveel mensen en om welke percentages dit gaat. Ook is niet bekend hoeveel laaggeletterden een verstandelijke beperking hebben. Het Expertisecentrum Beroepsonderwijs (ECBO) beschrijft in dit [rapport](#) aandoeningen die invloed hebben op het (leren) lezen en schrijven, zoals ADHD, dyslexie, een taalontwikkelingsstoornis of een verstandelijke beperking.

Basisvaardigheden worden steeds belangrijker

De samenleving wordt steeds complexer en daarmee het kunnen lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer steeds belangrijker. Voor mensen met een lvb wordt het daarom lastiger om zichzelf te redden en mee te doen. [Onderzoek](#) van het SCP laat zien dat mensen met een verstandelijke beperking minder zelfredzaam zijn dan mensen zonder een verstandelijke beperking. De achterstand is vooral merkbaar bij het doen van administratieve taken. Ook is in het onderzoek gekeken naar het verschil in hulpbronnen die iemand vooruit kunnen helpen en de kwaliteit van leven. Dit [rapport](#) van het SCP geeft inzicht in de problemen waar mensen met een lvb tegenaan lopen als het gaat over leren en werken. Meedoen gaat ook over besteding van vrije tijd. Movisie deed daar onderzoek naar. De uitkomst lees je in dit [rapport](#).

3. Welke leerbehoefte hebben mensen met een lvb als zij hun basisvaardigheden willen verbeteren?

Mensen met een lvb hebben veel mogelijkheden om te leren, ook basisvaardigheden. Hierbij zijn maatwerk, goede begeleiding, focus op mogelijkheden in plaats van beperkingen en de verbinding met de eigen leefwereld belangrijk. In dit [rapport](#) lees je hoe de Academie voor Zelfstandigheid dat doet.

Mensen met een lvb willen vaak hetzelfde als mensen zonder een lvb. We denken dat dat ook geldt voor het verbeteren van lezen, schrijven, rekenen of digitale vaardigheden. Ella Bohnenn beschrijft in het [artikel](#) 'Lesgeven in basisvaardigheden: de 10 pijlers' de basis voor de begeleiding van volwassenen die werken aan taal, rekenen of digitale vaardigheden. Een belangrijke pijler is het aansluiten bij de leervraag. Volwassenen willen leren wat zij zinvol vinden en nodig hebben. Om goed aan te sluiten zijn passende leeractiviteiten en leermaterialen nodig. Materiaal dat voor kinderen is gemaakt, is niet geschikt. Een overzicht van leermaterialen voor volwassenen met Nederlands als moedertaal vind je in dit [kennisdocument](#).

Voor mensen met een lvb is herhaling van vaardigheden belangrijk. Korte leermomenten en afwisseling in de activiteiten helpen om de aandacht vast te houden. Mensen met een licht verstandelijke beperking hebben tijd nodig om informatie te verwerken. Ondersteuning met filmpjes zoals [Steffie](#) zorgen voor meer begrip. Ook foto's en symbolen helpen hierbij. Hoe je met taalgebruik, houding en ondersteuning het beste aansluit bij mensen met een licht verstandelijke beperking lees je in het [overzicht](#) van het Kenniscentrum LVB.

4. Welke landelijke organisaties zijn betrokken bij het leren en ontwikkelen van mensen met een verstandelijke beperking?

In Nederland zijn veel organisaties die werken met en voor mensen met een verstandelijke beperking. Landelijke organisaties zijn bijvoorbeeld:

- [Landelijke Federatie Belangenverenigingen Onderling Sterk](#) (LFB) is de belangenvereniging dóór en vóór mensen met een verstandelijke beperking. Bij de LFB werken ervaringsdeskundigen en coaches samen bij het geven van cursussen en presentaties. Ook organiseren zijn onderlinge ontmoetingen. Ervarende deskundigen volgen hiervoor een driejarige opleiding.
- [MEE NL](#) is een vereniging van 20 regionale MEE-organisaties verspreid over het hele land. MEE ondersteunt cliënten en geeft trainingen voor professionals. MEE is ook een kennispartner voor de overheid en andere organisaties.
- Het [Kenniscentrum LVB](#) is een netwerkorganisatie die kennis verzamelt en toegankelijk maakt voor professionals in diverse sectoren.
- De [Academie voor Zelfstandigheid](#) is een organisatie die de vaardigheden traint van volwassenen voor wie leren niet vanzelfsprekend is.
- [Plaats voor iedereen](#) is een website met tips en inspiratie voor gemeenten en organisaties die hun dienstverlening aan mensen met een lvb willen verbeteren.
- [SBCM](#) is het Kenniscentrum en Arbeidsmarkt- & Opleidingsfonds voor sociale werkgelegenheid. Voor werknemers is de [WERK-portal](#) beschikbaar om te oefenen met taal, omgaan met de computer en sociale media.
- [Leer Zelf Online](#) zet zich in om kwetsbare groepen in de samenleving zelfredzamer te maken in een wereld die steeds ingewikkelder wordt. Met Leer Zelf Online krijgen mensen de mogelijkheid online zelf te leren. Ook maakt Leer Zelf Online websites en apps die begrijpelijk zijn. De [webhulp Steffie](#) legt moeilijke onderwerpen op een gemakkelijke manier uit. Steffie is ook te vinden via [Oefenen.nl](#).
- [Stichting Prago](#) is een landelijke organisatie die basiseducatie biedt aan mensen die moeite hebben met leren. Een deel van de cursisten heeft een licht verstandelijke beperking. Alle leslocaties vind je [hier](#).

5. Wat hebben we geleerd in de Expertsessie LVB en laaggeletterdheid?

We organiseerden in maart 2022 een bijeenkomst waarin we met onderzoekers en ervaringsdeskundigen in gesprek gingen over hoe mensen met een licht verstandelijke beperking hun basisvaardigheden vergroten. Dé licht verstandelijke beperkte bestaat niet. Het is daarom belangrijk maatwerk te bieden. Wat wil iemand leren? Hoe wil iemand leren? Waar wil iemand leren? Verder is het belangrijk om begrijpelijk te schrijven en te spreken. Daarmee zorgen we ervoor dat zoveel mogelijk mensen de boodschap begrijpen. Meer informatie lees je in het [verslag](#).

“Lezen gaat bij mij goed. Ik heb meer moeite met schrijven. Gelukkig kunnen mijn collega’s dat wel. Zo helpen we elkaar.”

*Michiel Zeeuw
Ervarende deskundige LFB*